

W. V.

"Amandus Polanus von Polansdorf", Ernst Staehelin, Basel 1955 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 3/3, 485

1958

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Projekt tego rodzaju koncepcji ujmowania kulturalnego i naukowego rozwoju ludzkości, opracowany przez zespół pracujący na zlecenie UNESCO (zob. „Cahiers d'Histoire Mondiale” — t. I i II Paryż 1953) doczekał się krytycznego omówienia przez J. Chałasińskiego w „Nauce Polskiej” (nr 1, Warszawa 1955).

Według określenia autora, książka obecna to „przewodnik po szlakach naszej twórczości naukowej”. Podsumowując z jednej strony wiedzę dotychczasową o polskiej nauce renesansowej, z drugiej zaś będąc próbą ujęcia jej całokształtu, stanowić ona będzie bez wątpienia punkt wyjścia dla dalszych — tak bardzo potrzebnych — badań szczegółowych i syntetycznych, które rozwiną i wyświetlą wiele szczegółów oraz zweryfikują zapewne niejedną hipotezę.

Szkoda, że pozycja ta — chociażby w swojej pierwotnej wersji — nie została wykorzystana podczas prac nad *Historią Polski*. Jak wiadomo (zob. B. Suchodolski, *Problem kultury w podręczniku Historii Polski* — „Nauka Polska” 1956 nr 2/3), zagadnienia historii kultury i nauki zostały tam przedstawione niezadowalająco. Niewątpliwie wiele błędów „makiety” zostanie usuniętych i nie obniży wartości wydania książkowego, które w najbliższym czasie ukaże się na półkach księgarskich. Jednakże sama koncepcja ujęcia całości zjawisk kultury nie będzie już mogła zapewne ulec gruntownej przebudowie. Tak więc skutkiem braku konsekwentnego przeprowadzenia zasady współpracy (tj. faktu niewykorzystania wiedzy wybitnego specjalisty) czytelnicy fundamentalnego dzieła pozbawieni będą możliwości zapoznania się z współczesnym stanem badań nad historią nauki polskiej epoki Odrodzenia, a więc tej właśnie epoki, która zrodziła najwyższe dotąd osiągnięcia narodowej kultury.

W. V.

Ernst Staehelin, *Amandus Polanus von Polansdorf*, Verlag von Helbing & Lichtenhahn, Basel 1955, s. VII + 139.

W serii wydawnictw związanych ze zbliżającym się jubileuszem uniwersytetu bazylejskiego (1460—1960) profesor tej słynnej uczelni, Ernst Staehelin, ogłosił pracę poświęconą jednej z wybitnych postaci czasów reformacji.

Amandus Polanus urodził się w Opawie — w księdze immatrykulacyjnej czytamy: Oppaviensis Silesius. Autor wykazuje, że spotykana niekiedy wiadomość, jakoby urodził się on w Opolu, nie jest uzasadniona (ostatnio np. zob. H. Barycz, *Dzieje nauki w Polsce w epoce Odrodzenia*, Warszawa 1957, s. 105). Od roku 1596 — po studiach we Wrocławiu, Tübingen i Genewie — wykładał Polanus teologię na uniwersytecie bazylejskim, potem zaś był kilkakrotnie wybierany dziekanem i rektorem.

Pierwsza część pracy poświęcona jest życiu, druga pismom, a trzecia analizie systemu naukowego utworzonego przez tego uczonego, który odegrał ważną rolę w rozwoju doktryny kościoła reformowanego głównie dzięki opublikowaniu dzieła pt. *Syntagma theologiae christianae*.

W. V.